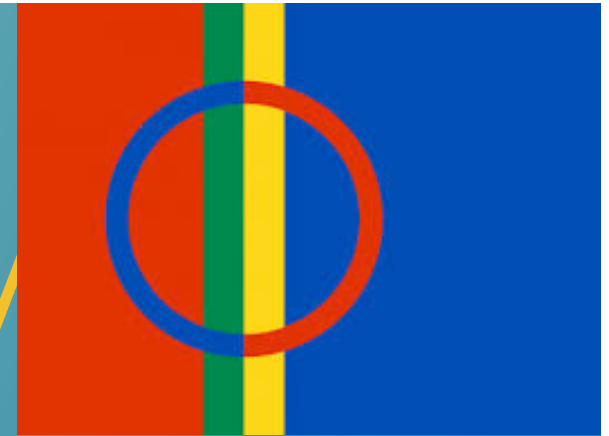

UiT
NORGGA
ÁRKTAŠ
UNIVERSITEHTA

Possessivkonstruksjoner i nordsamisk

Laura A. Janda
Lene Antonsen

To possessivkonstruksjoner i nordsamisk

1) konstruksjon med **possessivsuffixs** lagt til substantivet (“**NPx**”)

Son manai latnjasis ja velledii sengii.

[3Sg-pronomen-NOM gå-PRET-3Sg rom-ILLSg-POSS3Sg og legge-seg-PRET-3Sg seng-ILLSg]

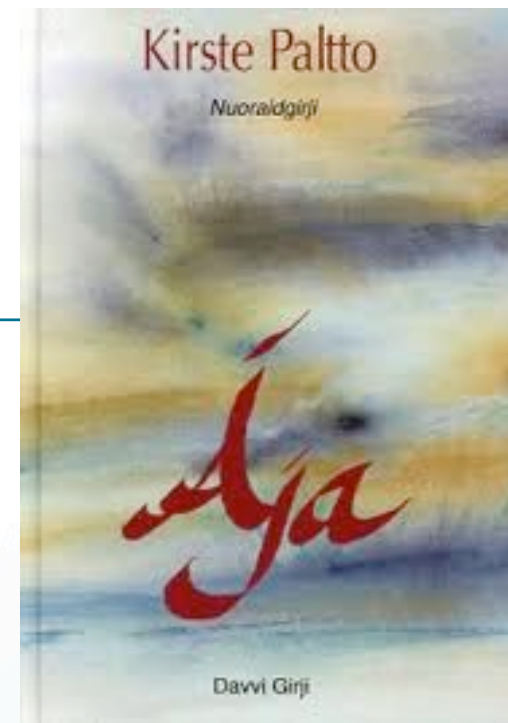
‘Han gikk til rommet sitt og la seg på sengen.’

2) genitivformen av det **refleksive pronomenet** *ieža-* (“**Refl**”)

...son manai sisa, gavccui loktii iežas latnjii ja velledii sengii...

[pronomen-3Sg-NOM gå-PRET-3Sg inn, klatre-PRET-3Sg loft-ILLSg Reflpronomen-3Sg-GEN rom-ILLSg og legge-seg-PRET-3Sg seng-ILLSg]

‘...hun gikk inn, klatret opp til loftet på rommet sitt og la seg på sengen...’

K. Paltto bruker både **possessivsuffixs** og **pronomenet** selv om det er samme referent (*son* ‘han/hun’) og samme substantiv (*latnja* ‘rom’)

Forskningsspørsmål

- Er de to nordsamiske possessivkonstruksjonene i fri variasjon eller er det en semantisk/syntaktisk forskjell?
- Hvis det er en forskjell, hva slags forskjell er det?
- Er forskjellen avhengig av geografisk område eller forfatterens alder?

Oversikt

---

1. Data
2. Er det bare frekvens?
3. CART-analyser
4. Anafor som radial kategori
5. Uavhengelige objekter som radiale kategorier
6. Konklusjoner

1. Data

- **Skjønnlitteratur:** nesten 0.5M ord, tre generasjoner, to geografiske områder

- **2141** eksempler, full analyse for hånd

	Vest		Øst	
	forfattere	ord	forfattere	ord
Eldre	5	87K+	1	28K
Mid	1	92K	2	233K
Ung	2	80K	0	0

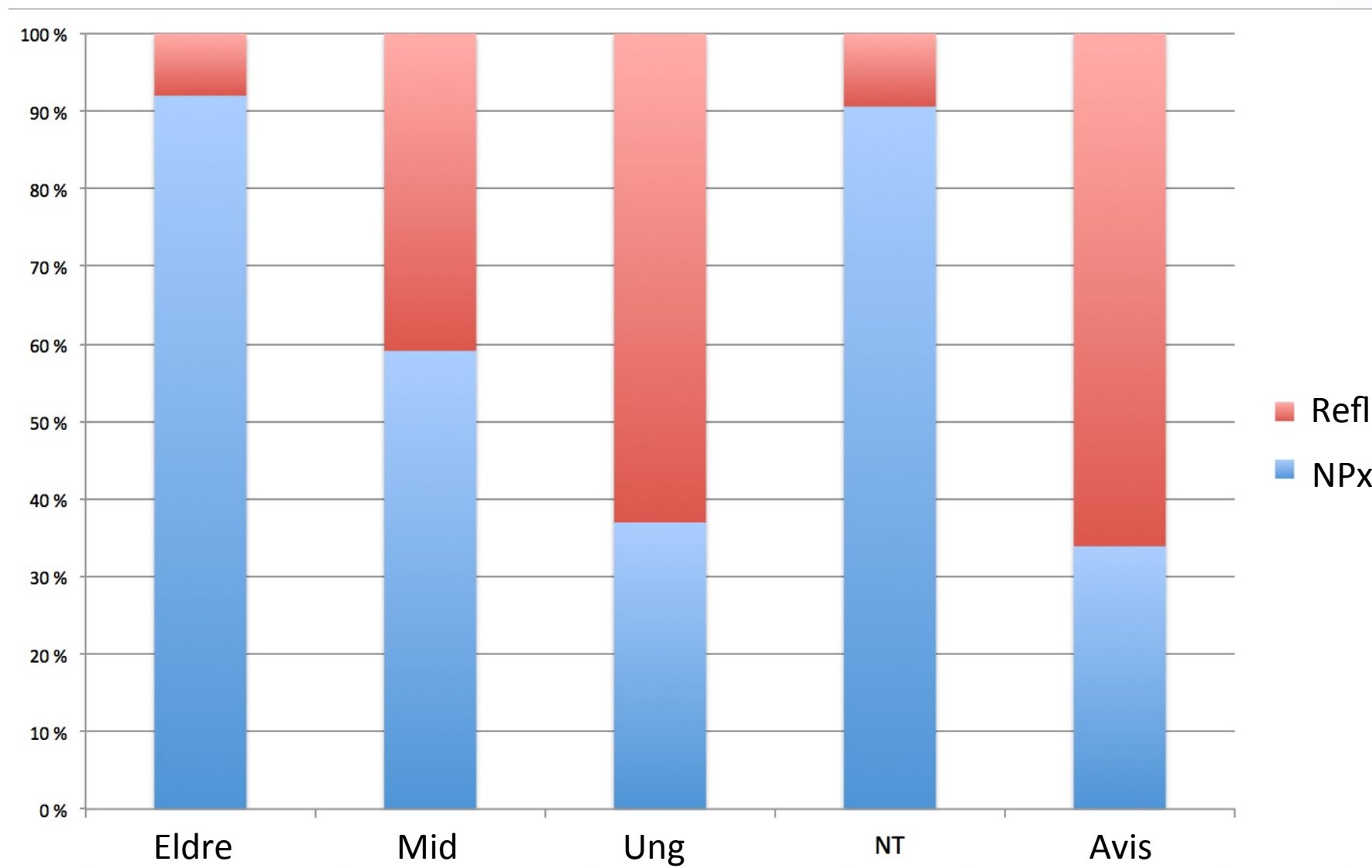
- **Det Nye Testamentet (1998):** 136 522 ord
  - **1531** eksempler, full analyse for hånd
- **Aviser:** 10M ord fra tre aviser (1997-2011)
  - **29964** eksempler med ord som forekommer 5+, delvis automatisk analyse, noe rydding for hånd
- **Totalt: 33633 eksempler**

Tagging

Bare Anaforisk og Endoforisk er med i de statistiske modellene

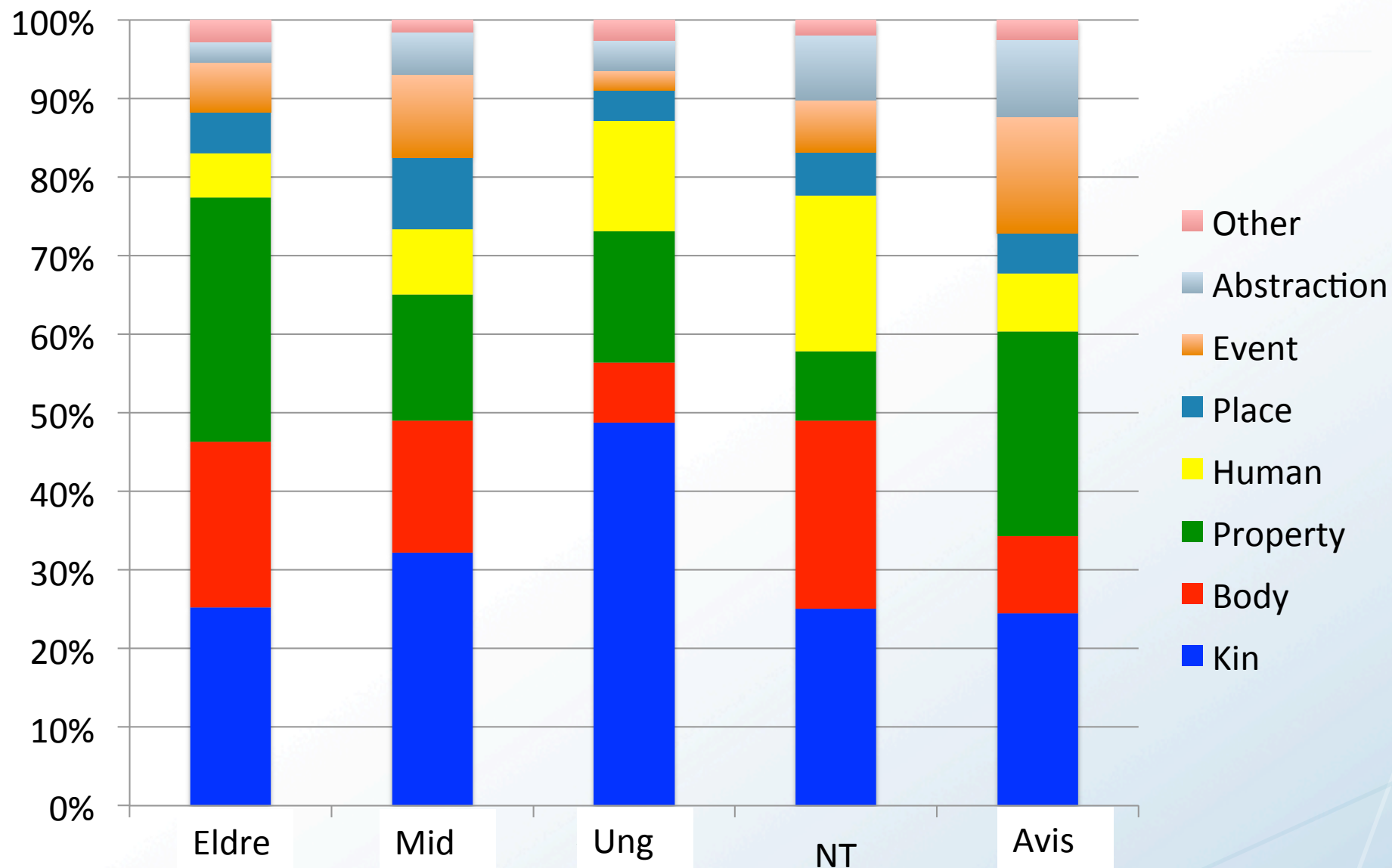
- Konstruksjon (PossCon): NPx, Refl
- Referanse: Anaforisk, Endoforisk, Eksoforisk, Eksoforisk Vokativ, Generisk
- Modifisert av adjektiv: ja, nei
- Possessum (det som er eid; PM):
  - Kasus: Nom, Acc, Gen, Ill, Com, Loc, Ess
  - Tall: Sg, Pl
  - Semantisk klasse: Kin, Human, Body...
  - Lemma: *eadni* 'mor', *giehta* 'hånd', *eallin* 'liv'...
- Possessor (den som eier; PR):
  - Kasus: Nom, Acc, Gen, Ill, Com, Loc, Ess
  - Person og tall: 1Sg, 2Sg, 3Sg, 1Du, 2Du, 3Du, 1Pl, 2Pl, 3Pl
  - Semantisk klasse: Human, Animal, Nature...
- Forfatter, Generasjon (Eldre vs. Midelaldrende vs. Ung), Geografi (Øst vs. Vest)
- Tekst, sidetall

Samlet fordeling av possessivekonstruksjoner

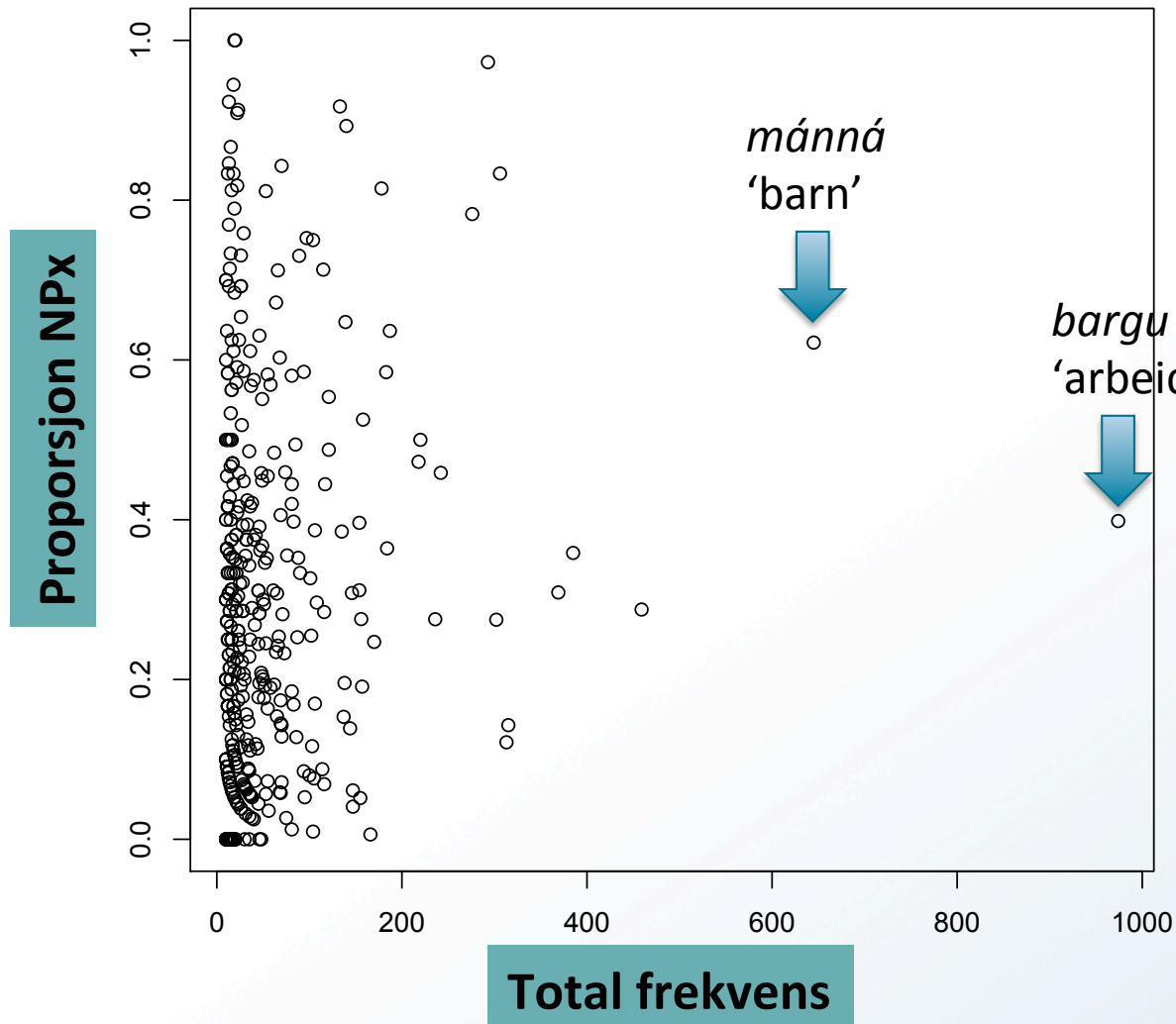
Fordeling av NPx blant semantiske klasser

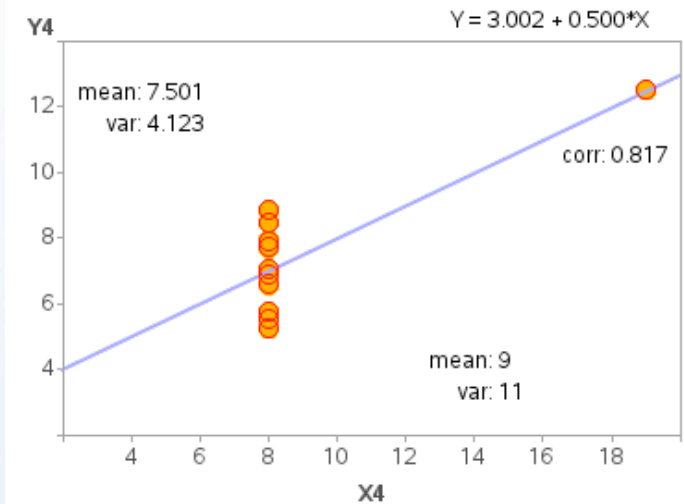
2. Er det bare frekvens?

Er det slik at ord av høy frekvens beholder NPx?

Avis 10+ data: Spearman's $r = 0.18$, $p = 0.0002$

Sammenligning med
"falsk positiv" fra
Anscombe's Quartet:

Eksempler av ord av høy frekvens som beholder NPx fra Avis data

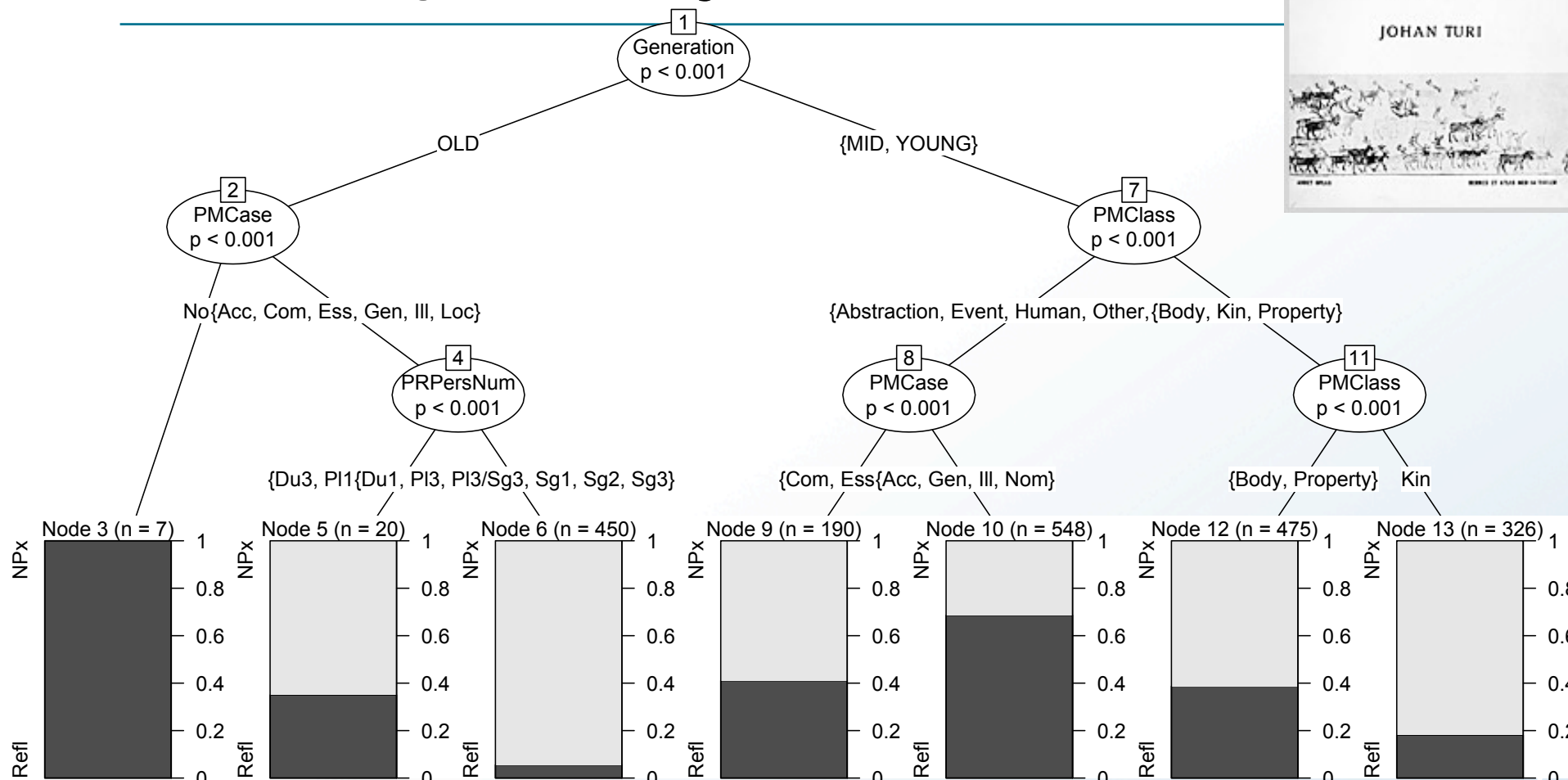
Lemma		total frekvens	proporsjon NPx
<i>preassadieđáhus</i>	‘pressemelding’	293	97%
<i>reive</i>	‘brev’	133	92%
<i>virgi</i>	‘stilling’	140	89%
<i>áhčči</i>	‘far’	306	83%
<i>sárdni</i>	‘preken, tale’	178	81%
<i>eadni</i>	‘mor’	276	78%
<i>eallu</i>	‘flokk’	104	75%
<i>viellja</i>	‘bror’	115	71%
<i>nieida</i>	‘datter’	139	65%
<i>bárdni</i>	‘sønn’	187	64%
<i>mánná</i>	‘barn’	645	62%
<i>boazu</i>	‘reinsdyr’	183	58%
<i>eamit</i>	‘kone’	121	55%
<i>girji</i>	‘bok’	158	53%
<i>namma</i>	‘navn’	220	50%

3. CART-analyser

- “Classification and regression trees and Random forests”:
  - Optimal sortering av data
  - Resultater ligner på regresjon, men kan brukes med ikke-parametriske data
  - Bootstrapping og måling av betydning til variabler
- CART for:
  - Skjønnlitteratur
  - (Det Nye Testamentet)
  - (Aviser)
  - Sammenligning av Skjønnlitteratur, Det Nye Testamentet, og Aviser

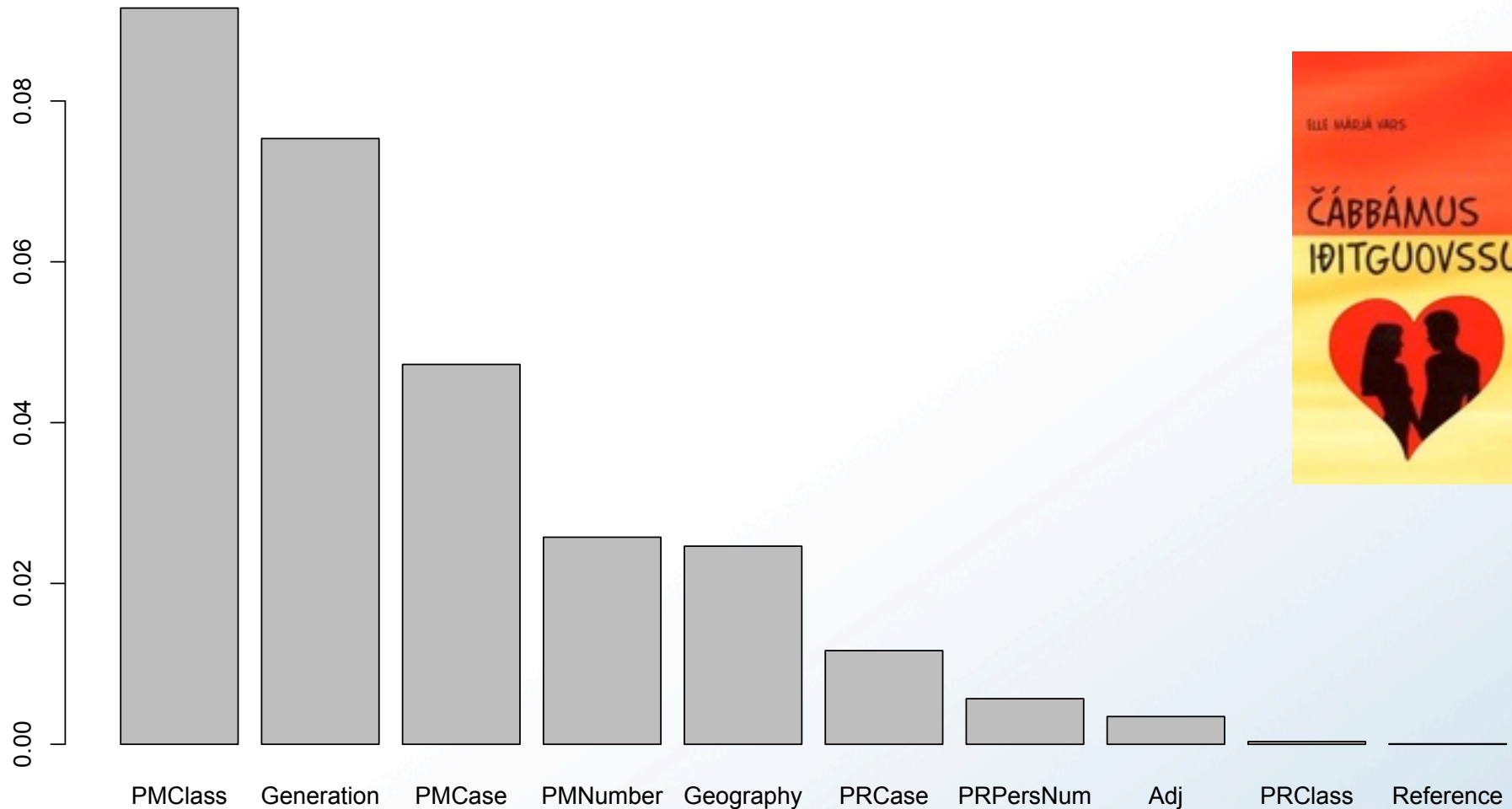
CART-analyse for Skjønnlitteratur

Inkluderer bare Anaforisk og Endoforisk

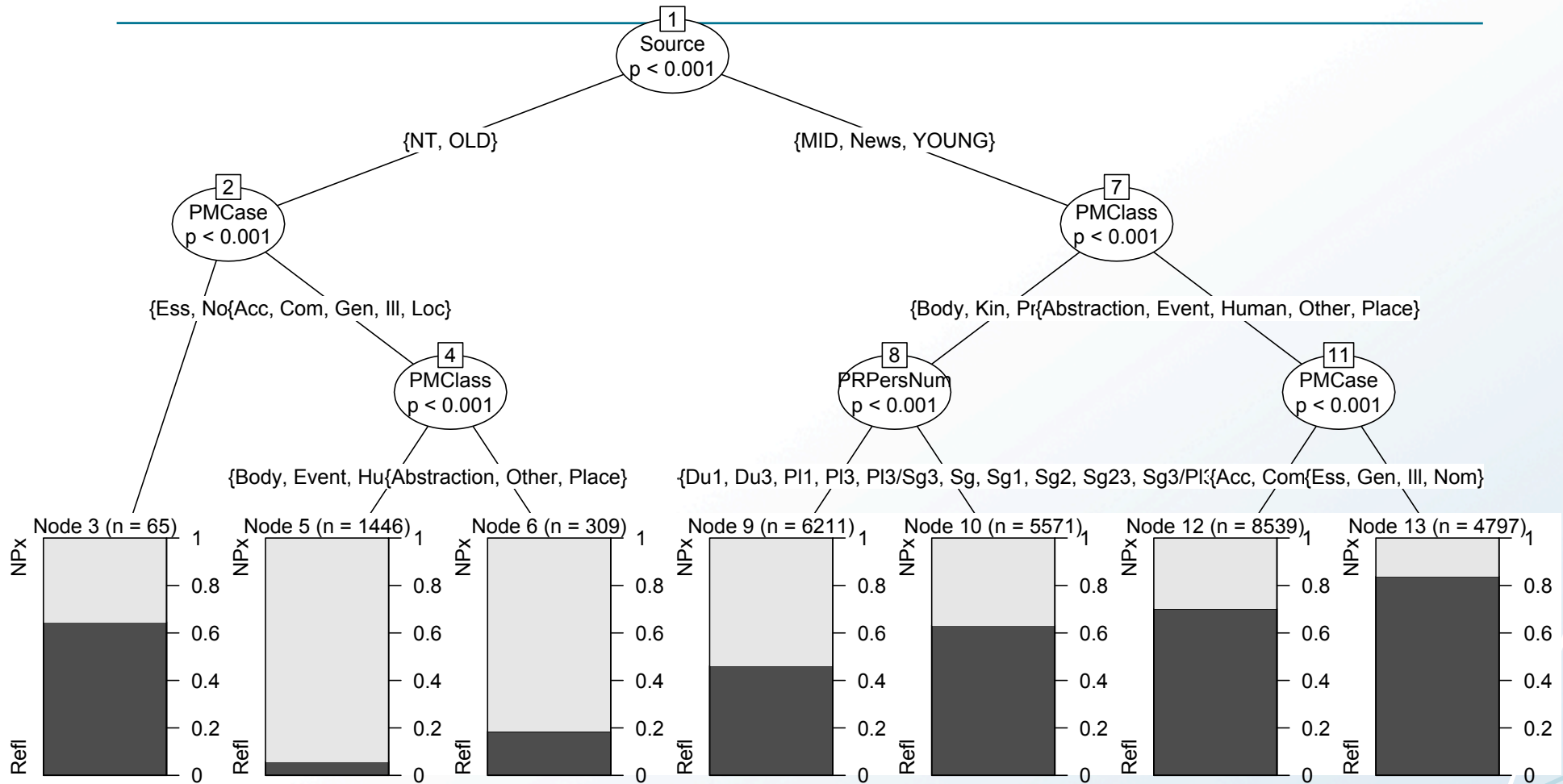
PossCon ~ Reference+ Adj + PMCase + PMNumber + PMClass + PRCCase + PRPersNum + PRClass + Generation + Geography

Betydningen til variabler for Skjønnlitteratur

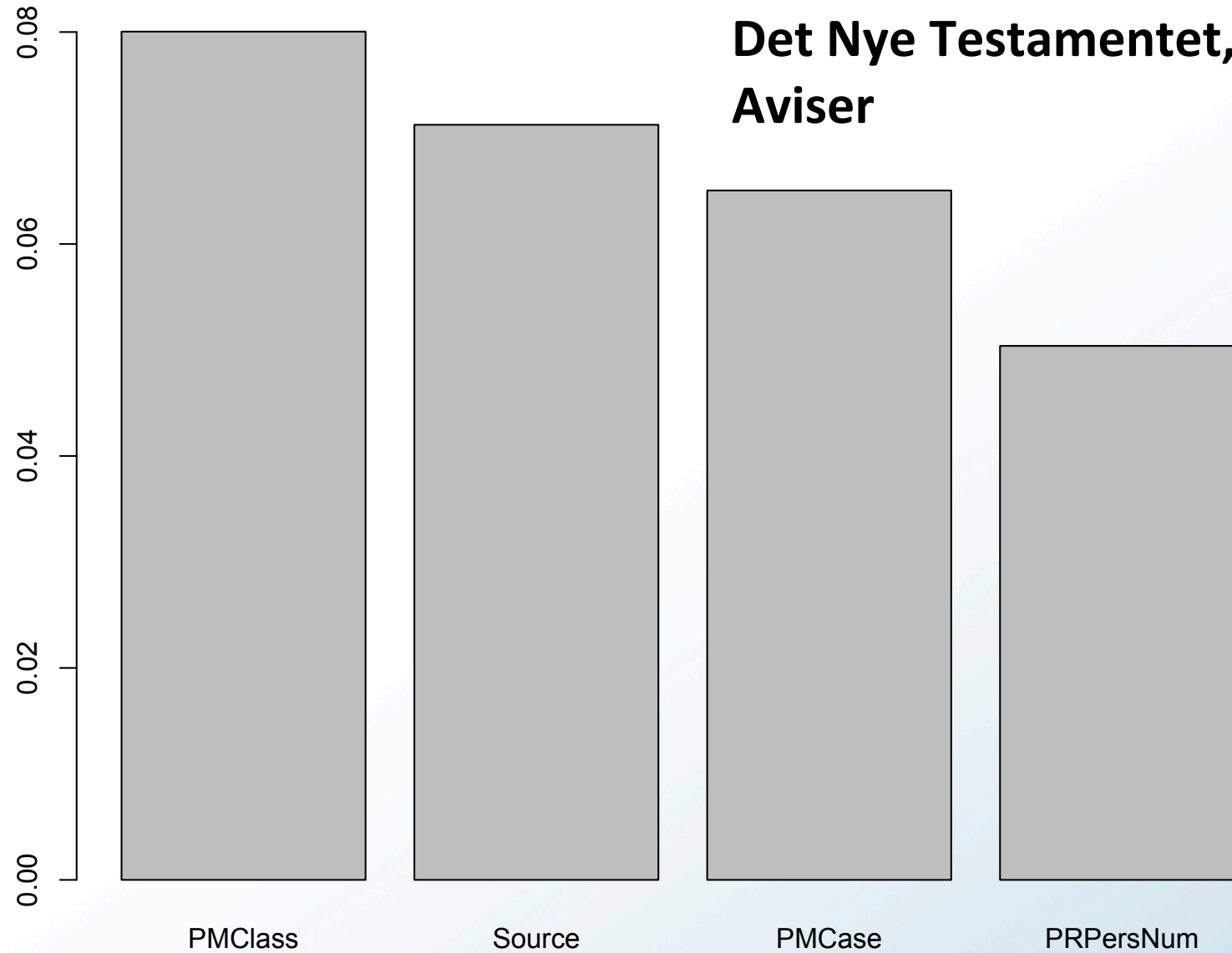
Selv om Generation står på toppen av treet, er PMClass (**semantisk klasse**) sterkest

CART-analyse for Skjønnlitteratur, Det Nye Testamentet, og Aviser

PossCon $\sim$ PMCase + PMClass + PRPersNum + Source

Betydningen til variabler for Skjønnlitteratur, Det Nye Testamentet, og Aviser

4. Anafor som radial kategori

- Typer referanse
  - Anaforisk og utvidelser
- Possessums kasus
  - Akk som prototyp
- Possessors kasus
  - Nom, Verb som prototyp
- Har Refl fordeler i ikke-prototypiske kontekster?

Typer referanse (Nickel & Sammallahti 2011)

- **Anaforisk** – subjekt, objekt, eller annen NP i samme setningsledd
  - NPx:** *Kátjá balai nu ahte gieđat vel doarggistedje go gulai áhčis ja eatnis boahtime sisa. (EMV-Ká)*
'Katja ble så redd at hendene hennes skalv da hun hørte at faren og moren kom inn.'
  - Refl:** *It go oainne ahte Kátjá lea boahtán, dajai son iežas isidii. (EMV-Ká)*
'Ser du ikke at Katja er kommet, sa hun til mannen sin.'
- **Endoforesk** – subjekt, objekt, eller andre NP i tidligere setningsledd
  - NPx:** *Son manai lagabui, doaladii girjii gieđas ja bijai fas sadjásis. (JÁV-Á2)*
'Han kom nærmere, tok boken i hånden sin, og satte [den] på sin plass igjen.'
  - Refl:** *Dat leai iežaset heasta. (HÁG-le)*
'Det var deres hest.'
- **Eksoforesk** – deiktisk, bare 1p & 2p
  - NPx:** *Gánske govva áhčistan ii leat buot sajiin ollis. (JÁV-Čá)*
'Kanskje mitt bilde av faren min ikke er helt i orden.'
  - Refl:** *ležamet gillebálgá alde son gal dieđus sáhtii ráfis hárjehallat. (JÁV-Čá)*
'I vår byggate kunne han sikkert trene i fred.'

Andre typer referanse

- **Eksoforisk vokativ**

NPx: *Gula, mánážan* (KP-Á)

NB: 45% diminutive former

‘Hør, barnet mitt’

Refl: *Ábo, mu iehčan čeahpes rist-bárdni...* (AL-B)

‘Ábo, flinke gudbarnet mitt...’

- **Generisk**

NPx: *Máŋgii lea nu buorre beassat bidjat sániidis báhpára ala.* (KP-Á)

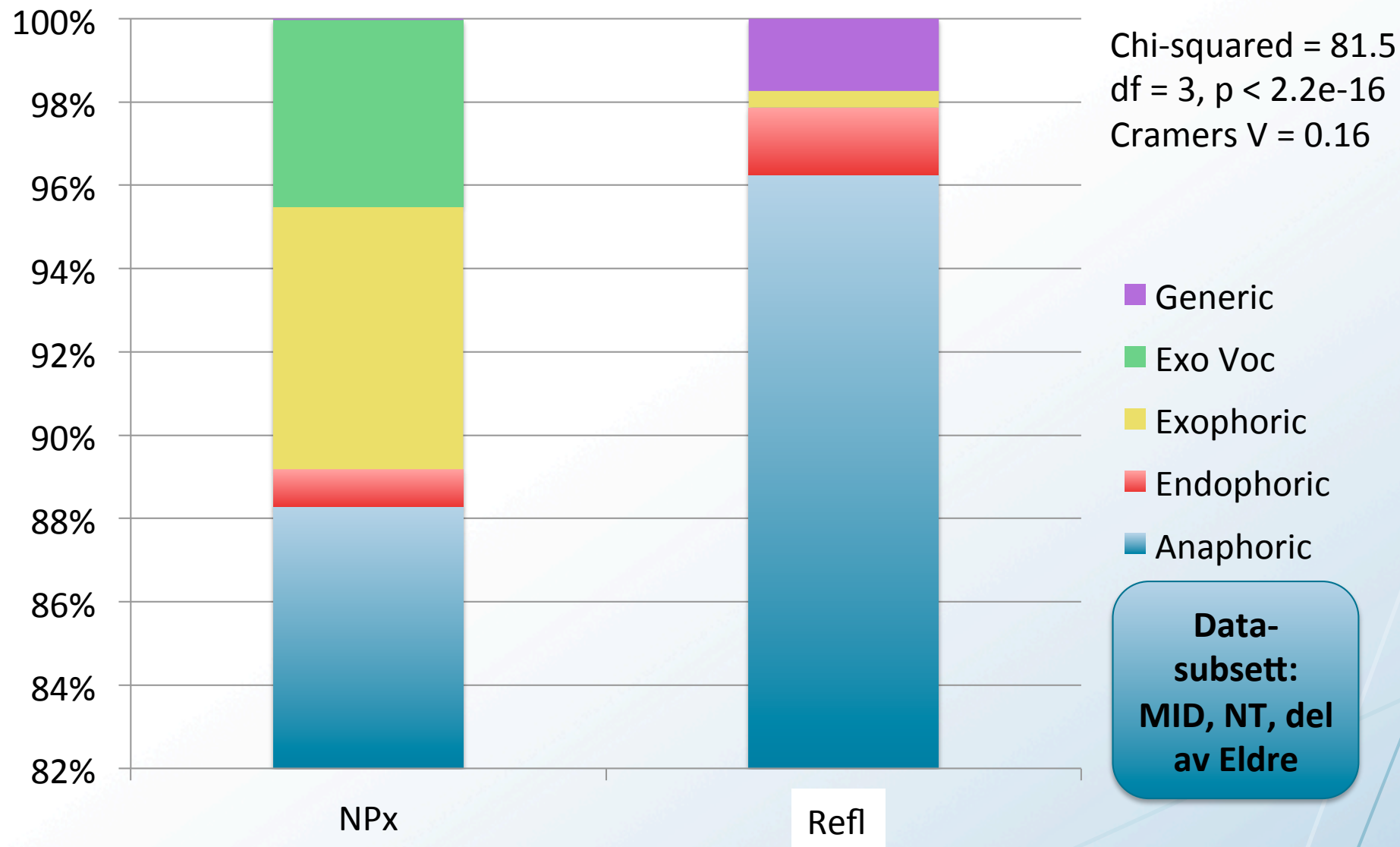
‘Ofte er det så bra å sette egne ord på papir.’

Refl: *Mihá buoret livččii leamaš baicca ruovttus iežas seanngas oadđit.*
(EMV-Ká)

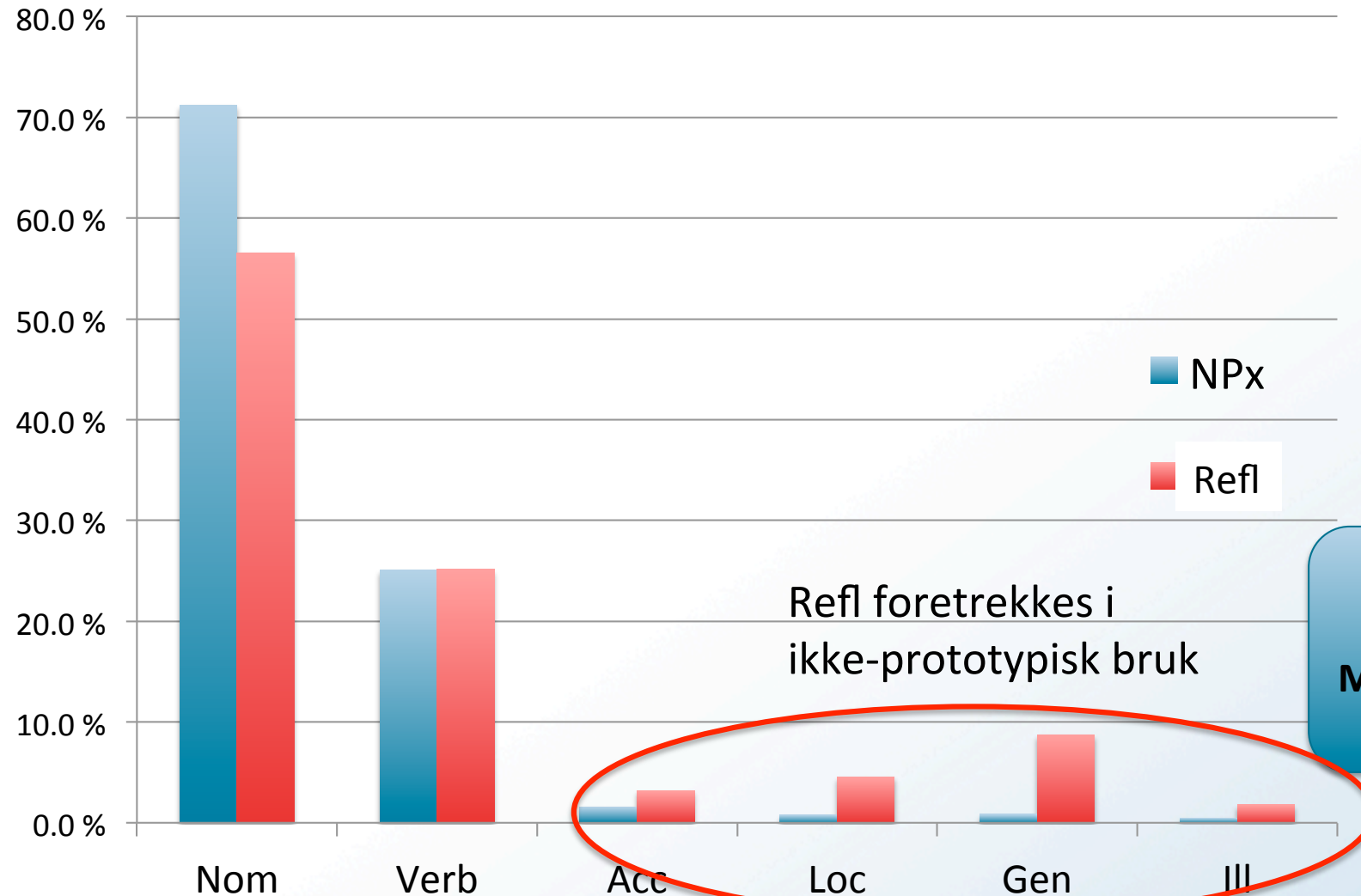
‘Det ville ha vært så mye bedre å være hjemme og sove i sin egen seng.’

Typer referanse

(NB: bare 18% vist i diagrammet)

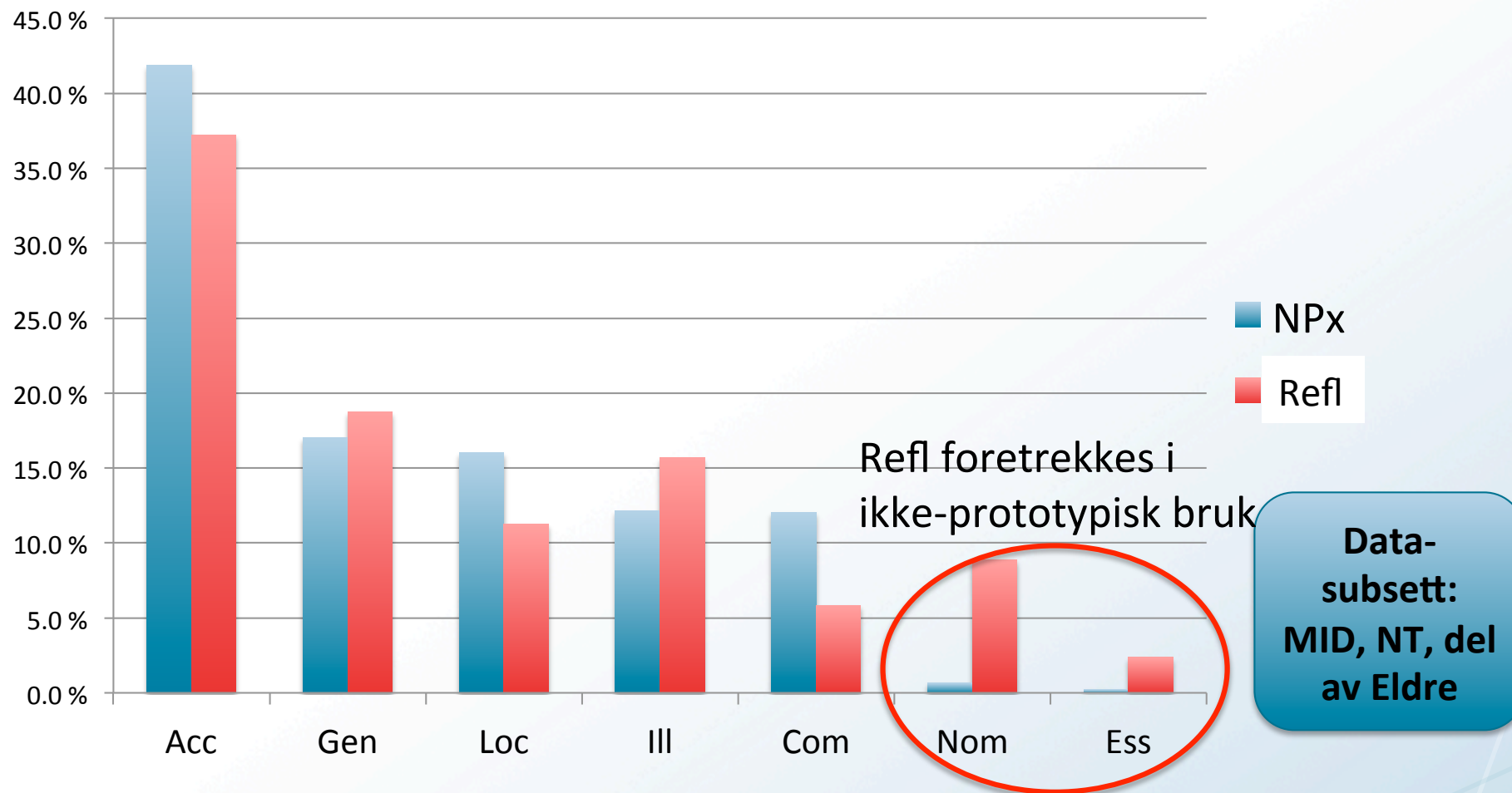
Possessors kasus ved anaforisk referanse

**Data-
subsett:
MID, NT, del
av Eldre**

Possessums kasus

(Chi-squared = 211.6, df = 6, $p < 2.2e-16$, Cramers V = 0.27)

Anaforisk referanse som radial kategori

- Prototypisk bruk:
  - anaforisk
  - PR er Nom eller Verb
  - PM er Acc
- NPx foretrekkes i eksoforisk bruk, men ellers foretrekkes Refl:
  - Generisk og endoforisk bruk
  - PR i kasus bortsett fra Nom og Verb
  - PM i Nom og Ess
- Kanskje Refl **reduserer** morfologisk kompleksitet, men **øker** syntaktisk kompleksitet?

5. Uavhengelige objekter som radiale kategorier

- NP_x forsvinner, men er sterkest ved slektninger og brukes også ved kroppsdelar og noen andre semantiske klasser
- Lingvister pleier å si at når en possessivkonstruksjon reduseres, blir den sterkest ved uavhengelige objekter -- stemmer det for nordsamisk?
- Har kategorier for slektninger og kroppsdelar klare grenser?

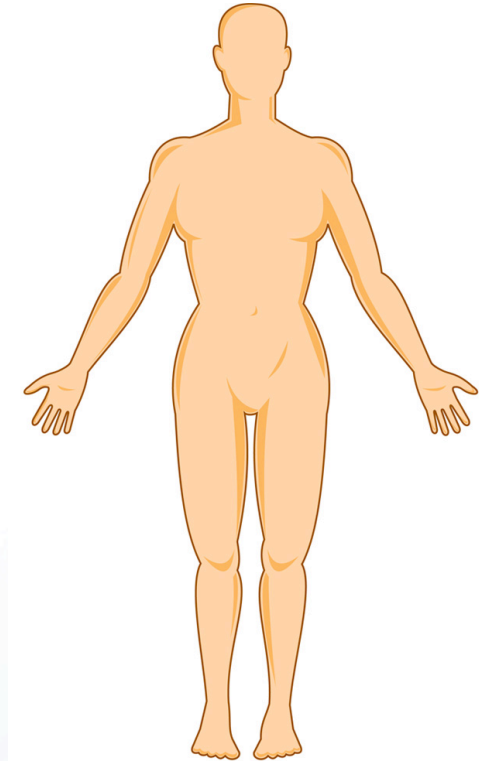
Eksempler av ord av høy frekvens som beholder NPx fra Avis data

Lemma		total frekvens	proporsjon NPx
<i>preassadieđáhus</i>	‘pressemelding’	293	97%
<i>reive</i>	‘brev’	133	92%
<i>virgi</i>	‘stilling’	140	89%
<i>áhčči</i>	‘far’	306	83%
<i>sárdni</i>	‘preken, tale’	178	81%
<i>eadni</i>	‘mor’	276	78%
<i>eallu</i>	‘flokk’	104	75%
<i>viellja</i>	‘bror’	115	71%
<i>nieida</i>	‘datter’	139	65%
<i>bárdni</i>	‘sønn’	187	64%
<i>mánná</i>	‘barn’	645	62%
<i>boazu</i>	‘reinsdyr’	183	58%
<i>eamit</i>	‘kone’	121	55%
<i>girji</i>	‘bok’	158	53%
<i>namma</i>	‘navn’	220	50%

Kropp

- Mellom ord som foretrekker NPx finner vi:
  - **noen klare kroppsdel**er som hode, hånd
  - **andre mindre klare kroppsdel**er som ånd, sjel
  - **utvidelser av kroppen** som stakk, sekk
  - **ting som vi produserer** som brev, tale, bønn
  - **ting som trenges for å overleve** som reinsdyr, sau, flokk
- NPx er produktiv ved:
  - **pressemelding, brev, innlegg, forskning**

6. Konklusjoner

- Vi ser språkforandring i nordsamisk: Refl erstatter NPx
- Fordelingen er ikke avhengig av frekvens
- Refl er mer fleksibel når det gjelder syntaks
- Kompleksitet: enklere (analytisk) form tillater mer syntaktisk kompleksitet
- Anafor viser seg å være radial kategori
- Slektninger og kroppsdelers viser seg også å være radiale kategorier
- Ingen klare grenser mellom avhendelige og uavhendelige objekter

References, p. 1

Aikhenvald, Alexandra Y. and R. M. W. Dixon, eds. 2013. *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press.

Aikhenvald, Alexandra Y. 2013. "Possession and ownership: a cross-linguistic perspective". In Aikhenvald, Alexandra Y. and R. M. W. Dixon, eds. *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press. 1-64.

Dahl, Östen and Koptjevskaja-Tamm, Maria. 1998. Alienability splits and the grammaticalization of possessive constructions. In Papers from the 16th Scandinavian Conference of Linguistics, ed. by Timo Haukioja, 38-49. Turku: Department of Finnish and General Linguistics of the University of Turku.

Dahl, Östen and Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2001. Kinship in Grammar. In Dimensions of possession, ed. by Irène Baron and Michael and Finn Sørensen Herslund. Amsterdam: John Benjamins. 201-226.

Dixon, R. M. W. "Possession and also ownership -- vignettes". In Aikhenvald, Alexandra Y. and R. M. W. Dixon, eds. *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press. 291-308.

Eckhoff, Hanne Martine. 2006. *Old Russian Possessive Constructions: A Construction Grammar Account*. PhD Dissertation, University of Oslo.

Eisenheiss, Sonja, Ayumi Matsuo, and Ingrid Sonnenstuhl. 2009. "Learning to encode possession". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 143-212.

Fraurud, Kari. 2001. "Possessives with extensive use. A source of definite articles?". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 243-267.

Fried, Mirjam. 2009. "Plain vs. situated possession in Czech". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 213-248.

Heine, Bernd. 1997. *Possession*. Cambridge: Cambridge University Press.

Heine, Bernd. 2001. "Ways of explaining possession". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 311-328.

Herslund, Michael and Irene Baron. 2001. "Introduction. Dimensions of possession". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 1-25.

Hofling, Charles A. 1990. "Possession and Ergativity in Itzá Maya". *International Journal of American Linguistics* 56: 4, 542-560.

References, p. 2

- Kockelman, Paul. 2009. "Inalienable possession as grammatical category and discourse pattern". *Studies in Language* 33:1, 25-68.
- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lichtenberk, Frank. 2009. "Attributive possessive constructions in Oceanic". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 249-292.
- Lichtenberk, Frantisek, Jyotsna Vaid, Hsin-Chin Chen. 2011. "On the interpretation of alienable vs. inalienable possession: A psycholinguistic investigation". *Cognitive Linguistics* 22.4: 659-689.
- Magga, Ole Henrik; Fjeld, Ruth Vatvedt & Wangensteen, Boye (1998). Noen normeringsproblemer i samisk, I: *Normer og regler. Festskrift til Dag Gundersen 15. januar 1998*. Nordisk forening for leksikografi.
- McGregor, William. 2001. "The verbs HAVE in Nyulnyulan languages". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 67-84.
- McGregor, William B. 2009. "Introduction". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 1-12.
- Michael, Lev. 2013. "Possession in Nanti". In Aikhenvald, Alexandra Y. and R. M. W. Dixon, eds. *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press. 149-166.
- Mora-Marin, David. 2013. "Reconstructing possession morphology in Mayan languages". Presentation for *First International Conference on Mesoamerican Linguistics*, CSU-Fullerton, California.
- Nickel, Klaus Peter and Pekka Sammallahti. 2011. *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.
- Nielsen, Konrad. 1979 (1926–1929). *Lærebok i lappisk (samisk)*. Bind I: grammatikk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Outakoski, Hanna. 2003. "On reflexive binding in North Sami". *Nordlyd* 31:4, 723-739.
- Payne, Doris. 2009. "Is possession mere location? Contrary evidence from Maa". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 107-142.

References, p. 3

- Post, Mark W. 2013. "Possession and association in Galo language and culture". In Aikhenvald, Alexandra Y. and R. M. W. Dixon, eds. *Possession and Ownership*. Oxford: Oxford University Press. 167-185.
- Rijkhoff, Jan. 2009. "On the co-variation between form and function of adnominal possessive modifiers in Dutch & English". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 51-106.
- Seiler, Hansjakob. 1983. *Possession as an Operational Dimension of Language*. (= Language Universals Series V. 2). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Seiler, Hansjakob. 2001. "The operational basis of possession: A dimensional approach revisited". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 27-40.
- Spanoghe, Anne-Marie. 2001. "(In)alienability and (in)determination in Portuguese". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 227-242.
- Sørensen, Finn. 2001. "Possession spaces in Danish". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 57-65.
- Taylor, John R. 1996. *Possessives in English*. Oxford: Clarendon Press.
- Togeb, Ole. 2001. "The concept of possession in Danish grammar". In Baron, Irene, Michael Herslund, Finn Sørensen, eds. 2001. *Dimensions of Possession*. Amsterdam: John Benjamins. 41-55.
- Toivonen, Ida. 1998. "Lexical Splits in Finnish Possession", unpublished manuscript, Stanford University.
- Toivonen, Ida. 2000. "The Morphosyntax of Finnish possessives". *Natural Language and Linguistic Theory* 18:3, 579–609.
- Trosterud, Trond. 1990. *Binding Relations in Two Finnmark Finnish Dialects. A Comparative Syntactic Study*. MA Thesis. University of Trondheim.
- van der Voort, Hein. 2009. "Possessive expressions in the Southwestern Amazon" In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 343-388.

References, p. 4

---

van Hoek, Karen. 1995. "Conceptual reference points: A cognitive grammar account of pronominal anaphora". *Language* 71:2, 310-340.

van Staden, Miriam. 2009. "Possessive clauses in East Nusantara, the case of Tidore". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 293-342.

Willemse, Peter, Kristin Davidse, and Liesbet Heyvaert. 2009. "English possessives as reference-point constructions and their function in the discourse". In McGregor, William B., ed. *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. 13-50.